

KIRJALLISUUS

- Cohen, J. & Van Landeghem, P. & Carpentier, N. & Deliens, L.: Public acceptance of euthanasia in Europe: a survey study in 47 countries. *International Journal of Public Health* 59 (2014):1, 143–156.
- Gosling, S.D. & Mason, W.: Internet research in psychology. *Annual Review of Psychology* 66 (2015): 877–902.
- Ryynänen, O. & Myllykangas, M. & Viren, M. & Heino, H.: Attitudes towards euthanasia among physicians, nurses and the general public in Finland. *Public Health* 116 (2002): 6, 322–331.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö [verkkojulkaisu]. ISSN=2341-8699. 2014. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 2.12.2016]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/sutivi/2014/sutivi_2014_2014-11-06_tie_001_fi.html
- Terkamo-Moisio, A.: Complexity of attitudes towards death and euthanasia. *Dissertations in Health Sciences* no 363. Publications of the University of Eastern Finland, 2016.

Ikkunoita kirjailijan elämään

JARKKO ESKOLA

”Björken utanför hans fönster var igen yvig och grön och viskade sina hemligheter i sommarvinden”, aloittaa Claes Andersson kirjansa *Stilla dagar i Mejlans*. Päähenkilö Otto on nyt kuin ikääntyvänä koivuna kuiskaamassa elämänsä salaisuuksia ja löytämässä sille uusia merkityksiä. Edellisen kirjansa *Oton elämä* (2010) kirjailija päätti toteutukseen ”MINÄ kirjoitan itselleni tulevaisuuden... Minä kirjoitan. ...” Otto oli löytänyt itsensä – MINÄn!

Otto alias Claes on kirjoittanut syksyn kirjallisen helmen, joka on hioutunut Meilahden pienessä kirjailijahuoneessa kuuluneiden vuosien aikana.

Claes Andersson oli kirjailijakollegansa Johan Bargumin kanssa Käpylän kirjaston kirjailijavierana lokakuussa 2016. Illan juontajana oli uuden suomenruotsalaisen kustantamon Förlagetin johtaja Tapani Ritämäki, ja kirjojen esittely ja keskustelu käytiin kaksikielisenä. Yleisö viihtyi tässä kielikylyvyssä,

ja sen päättyessä ostin kummankin kirjailijan uusimman teoksen ruotsinkielisenä, sellaisena kuin hän oli sen kirjoittanut. Anderssonin kirja on julkaistu myös suomennettuna.

Otto pohtii elämää kolmannen persoonan etäännyttävässä ulottuvuudessa ja kykenee kuorimaan sen kerrostuneisuutta kuin Ibsen näytelmässään sipulia – päätyen välillä hyvinkin raastaviin itsetutkiskeluihin.

Kuka minä olen? Millainen oli äiti–isä-suhteeni? Millaisessa ympäristössä kasvoin, kehityin? Millaiset olivat ensikokemukseni seksuaalisesta heräämisestäni? Entä ensimmäiset ihastumiset ja torjutuksi tulemiset? Miten itsetuntoni sai vaurionsa? Miksi olin niin epävarma, herkkä? Miksi halusin aina olla paras? Miten naisuhteeni heijastavat minuuttani? Mitä merkitse seitsenvuotinen terapia, joka antoi minulle toisen äitini? Mitkä maailman tuskat minua eniten vaivaavat? Kysymysten sarjaa voisi jatkaa, mutta muun muas-

Claes Andersson
Stilla dagar i Mejlans
Förlaget, 2016

sa näihin Otto hakee vastauksia.

Otto kuvaa elämäänsä ja taapaamiaan henkilöitä muistellen. *Stilla dagar i Mejlans*-kirjan jokainen luku avaa uuden ikkunan Oton elämään tai teemaan, jonka hän ottaa pohdittavakseen. Kirjassa on 27 luukkuja, kuin joulukalenterissa. Niistä avautuu Oton maailma lapsuudesta kuoleman jälkeisiin tunnelmiin. Otto kirjoittaa kuin testamenttia lapsilleen ja lastenlapsilleen avaten koko elämänkaarensa ja sen salaisuudet. Tämänhän hän lupasi *Oton elämän* viimeisessä luvussa. Onneksemme saamme olla hänen lapsiaan nyt kirjan lukijoina.

Lapsuuden fantasiat, isän pelottava mutta ihailtu hahmo, joka jättiläiskokoisena uhkaa häntä ja pienenee vasta aikuisvuosien kuluessa, ja äidin lämmin mutta samalla epävarma olemus,

saavat läpivalaisun. Kuvatessaan pikkuserkkuaan, joka oli useita vuosia häntä vanhempi mutta kuin isovelji, Otto toteaa lapsuuskodistaan: ”Han, Leonard, var en ung man med skäggväxt medan Otto ännu var en barnfånge i hemmets korrektionsanstalt.” Vahvat sanat ja mielikuva omasta kasvuympäristöstään. Äitinsä lämmön ja huolenpidon hän myöntää, mutta toteaa tämän olleen vain, kuuluisaa psykiatria Winnicottia mukaillen, ”riittävän hyvä äiti”, jolle hän ei koskaan voinut tunnustaa siintään. Isän kanssa hän pääsee aikuistasoiseen kontaktiin vasta tämän ollessa lähes 80-vuotias. Isästä hän ei näe unia, äidistä kyllä. Molempien kuvat ovat edelleen kirjoituspöydällä hänen kirjailijankammiossaan.

Omassa lukukokemuksessani merkittävimmäksi nousee kirjailijan tunnustuksellisuus Oton esitellessä seitsemän vuotta kestäneen terapiansa ja toisen äitinsä, terapeuttinsa Paulan, vaikutuksen persoonallisuutensa eheytymiseen ja kasvuun. Tunnustuksiin liittyy epävarmuuden kokemusten paljastaminen, minän ambivalenssin tuska ja tavoitetason ja todellisuuden vaikea yhtälö. Järjen ja suoritusten tasolla Oton oli oltava paras vertaistensa joukossa. Tunnetasolla tavoitteen saavuttaminen johti kuitenkin ajoittain umpikujaan. Vaikeimpana tilanteena Otto kuvaa kokemansa paniikin joutuessaan keskeyttämään esitelmänsä suuressa psykiatrikon-

ferenssissa Finlandia-talossa. Se kokemus johti hänet hakemaan apua pitkän psykoterapian kautta. Toinen, aikuisempi äiti ohjasi hänet nyt itsetuntemuksen tielle. Psykoterapian kokemuksiin eivät terapeutit ole juurikaan julkistaneet, siksi Oton kuvauksella on huomattava merkitys.

Kirjailija toteaa, että kuvaus Otosta ilman Albertia jättäisi hänet puolikkaaksi, yksipuoliseksi, virheelliseksi. Albertin, mielisairaalan potilaan, kautta kuvautuu Oton tehtävä terapeutina, psykiatrina, mielisairaanhoidon kehittäjänä ja sen toteutumisen arvostelijana ja aktiivina poliittikkona. Albert edustaa sitä yhteiskuntaa, jonka muuttamiseen Otto on elämänsä uhrannut, niitä ihmisiä, jotka ovat ajautuneet syrjinnän kohteeksi, menettäneet osan minuuttaan, kokeneet hyvinvointiyhteiskunnan katkerat pohjakuviot, jääneet muitten jalkoihin. Albertin kautta avautuu yhteiskunnan muutosta vaativa huuto, epäoikeudenmukaisuuden ja epätasa-arvon poistamisen velvoite. Se sisältää vetoituksen, jota Otto on koettanut koko elämänsä toteuttaa – kunnes sydän sanoi irti yhteistoimintasopimuksen ja poliittinen toiminta oli sen johdosta 72-vuotiaana lopetettava.

Yksi tai kaksikin luukku kannattaa vielä avata.

Otto on kirjailija, runoilija, palkittu ja tunnustettu. Mutta hänkin kokee pettymyksen kun opetusministeriöstä – hänhän,

alias Claes, on itse ollut siellä ministerinä – saapuu kirje, ilmoitus ettei hänelle ole myönnetty kirjastokorvausapurahaa, jota hän on hakenut. Hän kokee vääryyden ja pettymyksen. Vihan tunteiden saattamana hän käväisee kasinossa voittamassa nuo tarvitsemansa matkarahat. Mutta kokemus laukaisee hänessä myös protestoinnin tarpeen. Tästä avautuu herkullinen kulttuuripoliittinen pohdinta ja toiminnan kuvaus – upeaa kerrontaa.

Meilahti, ikkunan takana koi- vu on jo menettänyt lehtensä, syksy on saapunut, kurkiparvi kohoo korkeuteen. Otto olisi valmis liittymään niiden seuraan. Ruumiillisuus, vanhuus vaivaa, virtsaan ilmestyy verta, huolia... Maailma ja sen arkipäivät eivät tuo tyydytystä. Otto pakenee kirjojensa pariin. Niitä hän on kerännyt lapsuudestaan saakka. Satakuusikymmentä hyllymetriä on nyt kotona ja muutto edessä. Minne joutuvat nämä ystävät? Otto puhkeaa kertomaan, keitä ovat hänen mielikirjailijansa, ne joiden ääreen on turvallista palata ja joiden viestejä kuunnella. Sivun mittainen vuodatus kertoo paljon Otosta ja hänen ystävistään.

Stilla dagar i Mejlans on rikas ja hieno tilitys. Sen luvut tuottavat yllätyksiä, mutta Otto on armollinen lukijalleen. Hänen seurassaan viihtyy, ja kirjan ääreen on yhtä turvallista palata kuin niiden kirjailijoiden luo, joiden seuraan Otto itse kaipa.